

Άς φύγουμε σιγά-σιγά να μη μας παρεξηγήσουν, κι' άς πάμε το καλύτερο να ησυχάσουμε στα Βοδενά, τού άποκοιμήθρα.

Χωρίς συμφύγματα και με κατεβασμένα φάρτα, γιατί είχε γεφύρια στο δρόμο λόχημα κι' άνοητιά, χωρίς κάγκελλα στα πλάγια, το αυτοκίνητο κίνησε για την πόλη. Μόλις περάσαμε τόν Γκαζαχανά και ζυγώνουμε στην Έδεσσα, νά σου κι' εκεί φωτιές και κόσμος με ρούπαλα και με μπαστούνια συγκεντρωμένους γύρω.

Σέ λίγο χτύπησαν ή καμπίνας τών ναών και στους καμπανισμούς τών άλλες καμπάνες άπάντησαν, άπό τώ κάτω, τά πλησιέστερα χωριά, και άλλες άσθενέστερες άπό τώ πιο μακρινά, κι' όλες μαζί έβδιναν στο χάος τού άτελείωτου κάμπου και στο σκοτάδι τού πυκνού...

Μέ τούς ήχους τών κωδώνων μιά λαγή άκούστηκε μέσα στις γειτονίες, άπ' άκρη σ' άκρη, κι' έλετα κρότος δυνατός και βρόντος κι' άγρια χτυπήματα, συνοδευόμενα άπό δυνατές φωνές, φωνές σαν θυμωμένες κι' άπειλητικές...

«Έχει γούστο, σκέφτηκα, να επαναστήσουν...»
«Άφησε τού αυτοκίνητο έδω, λέω στον Γάλλο άξιωματικό κι' έλα μαζί μου, να σέ περάσω άπό τώ στενά, να πάμε στον στρατώνη!..»

Καθώς περνούσαμε προσεχτικά, βλέπαμε όμίλους με μακριά ραβδίά, να τρέχουν και να χτυπούν τών σπιτιών τις πόρτες, δυνατά, μιά τώσ' δυνατά, σαν νάβελαν να τις σπύσουν, φωνάζοντας μιά φράση, πάντοτε την ίδια.

— Κόλλαντα, μπάμτω, Κόλλαντα!...
Μη καταλαβαίνοντας τί σήμαινε ή φράση αυτή, με τά λόγια Βουλγαρικά πού ήξερα, προσπάθησα να την έτυμολογήσω: «Κόλλιμ» βουλγαριστί σημαίνει «σφαζός», άρα «Κόλλαντα» θά σήμαινε βέβαια «σφαγής» ή «σφαζής»... «Άρα θά έπρόκειτο περί γενικής σφαγής...»

— Μου φαίνεται, λέω στο Γάλλο, πώς βλάπτει λαπίδι. Για έλα άπό δω!...

Και τόν ετραβήξα έπάνω, κατά τις τουράκιες τις γειτονίες, όπου οι δρόμοι ήσαν ήσυχοι και τί σπάτα κομόντοσαν με τά παράθυρα κλειστά.

Καθώς προχωρούσαμε, άπό μιά αυτή χριστιανικού σπιτιού άκούσαμε σκουζήματα, σαν φωνές μικρού παιδιού πού τού πνίγουν.

Κι' έπειτα μιά χορτή φρονή τού έλεγε έλληνικά: — «Οχι, όχι!» Άφησε τού πελά!... Έγώ έσφαξα τού Γάλλο!

Ο Φράγκος γύρισε και με κούταξε: — Τι λένε για τούς Γάλλους; με ρώτησε.
— Έξω κι' έγω τί λένε; τού άπάντησα. «Η κι' άι δύο μας άνειρενιάμασε ή ο κόσμος έχει παλαβώσει...»

Στη Γαλλική την κατασκήνωσι επικρατούσε τήξι και ήσυχια.

Στό διπλανό τού κωφενείο, όπου μιά λάμπα πετρελαίου άφνε μαύρους κηρώνες κι' έρχιχε κίτρινο κοκκίνο τού φώς της, ένας ντυσταγμένος χωροφύλακας δικός μας έπινε τού τσάι του. Ήταν ο φρουρός της γειτονιάς, ο όποιος είχε κρυφώσει άπό τή νυχτερινή λαγώνια και τρύπωσε νά ζεσταθί εκεί μέσα. Τόν προσέξα κι' είδα πώς ήταν ήσυχος κι' άτάραχος.

— Βρέ, τού λέω, τί πατριότι ένε αυτό πού γίνεται στην πόλη;
— Τιτα, μου απαντάει, κώρε. Λένε τά «Κόλλαντα» στα σπίτια!
— Τι «Κόλλαντα» εν' αυτά;
— Τά Κάλλαντα... Πώς τά λένε στην Έλλάδα;...
— Και τις πόρτες γιατί τις χτυπούνε, σαν νά θέλουν να τις σπάσουν;

— Έτσι συνηθίζουν έδω. Για νά σηκωθούν ή «Μπάμπτες» (γρηές) να τούς δώσουν υπαγίμενες (μυήδαλα), ξυλοκρόματα, κίστανα, στραγάλια και καρδιά!... «Κόλλαντα, Μπάμτω, Κόλλαντα».

Τότε κατάλαβα πώς ή λέξις, πού μετέφρασα πρό όλγυο σέ «σφαγή», ήταν ή πανελήριος λέξις της ήμέρας «Κάλλαντα», παραμορφωμένη σέ «Κόλλαντα» άπό τούς ξενόφωνους της Μακεδονίας.

Και κουβέντα στην κουβέντα, έμαθα τού τοπικό Χριστουγεννιάτικο έθιμο της Δυτικής Μακεδονίας, πού έξ αιτίας τού Ευρωπαϊκού πολέμου και τών στρατιωτικών άπαγορευσεων τών Γάλλων, είχε σβύσει έντελώς σχεδόν έπί τόσα χρόνια. Τώρα όμως με την άνακαχή, ο άνθρωποι, έλευθεροί, τού ξαναγοστάζανε με ζωσφότη και χαρά μεγάλη, σαν νά ξαναβρήκαν χαμένο άδελφό!...

Γιά τόν ίδιο λόγο, τόσα χρόνια πού βρισκόμουν στη Δυτική Μακεδονία, Φλώρινα και Καστοριά, δέν μου δόθηκε είκαιρία νά τού μάθω. Ή ξένη κατοχή άπαγόρευε κάθε κίνηση τή νύχτα και παρεξηγούσε κάθε συγκέντρωσι και έορτή.

Έτσι δέν ήξερα τί στη Δυτική Μακεδονία τή νύχτα τής Παρισμένης ανάθουσε φωτιές γειτονίες, γύρω άπ' τις άποιες συνάγονται ή καφές. Μόλις δέ χτυπήσαν κατά τις τέσσερες τού πρωί ή καμπίνας, ή καφές άφίονον τις φωτιές και πάνε και χτυπούν τις πόρτες των σπιτιών, κρατώντας ρούφαλα ρούπαλα, κρατώντας και δουβόντας:

— Κόλλαντα, Μπάμτω, Κόλλαντα!...
Κι' όσο πού δυνάτα χτυπάνε, τόσο πού εύτοχοιέμνη θά ένε ή θανά.

Αυτό ένε τού σήνθημα της έξεγέρσεως όλου τού γουσιού.

Ή μπάμπτες δίνουν χούφτες τά ξερά άποκαρά.
Την ίδια όρα ή γυναικες βάζουν τού καζάνι για νά βράση τού νερό και οι άντρες σφάζουν τού άπαραίτητο για την ήμέρα αυτή Χριστουγεννιάτικο γουσιού. Τού πρώτο μάλιστα γουσιού της πόλεως ή τού χωριού πού θά σφαγή, πρέπει να ένε μάρτο.

Έκείνος πού άκούσαμε στο δρόμο να φωνάζη ότι θά σφαζέ τόν... γάλο, προτιμώντας τόν άπό τού χωριό, ήταν ο σωβούλογοφάκος Σταφιδιάς, γουμισατής τότε τού Ειρηνοδικείου, Παλαιολοβιτικής, ο όποιος κρατούσε τά άθρηναίκα έθιμα της γαλοπούλας.

— Έ, λοιπόν, μου λέει ο άξιωματικός, τί ένε, τί συμβάδεις; Ρεβόλοισιόν;
— Ναι, τού λέγω, γίνεται μιά επανάστασις, αλλά κατά τών γουσιούων, όχι κατά τών... Γάλλων!

— Τότε τί φωνάζουν για μιάς;
— Τι να πούν για σάς! Νά σάς άξιώσει ο Θεός τού χρόνου να χουτάσετε Χριστουγεννιά τή Γαλλία!...

Και έβα μου ξερόσθεσα: — Κι' έτα μεν ήρόσθεσο ο τόπος άπό σάς!...

Την άλλη χρονιά τά «Κόλλαντα» γιορτάστηκαν, όπως στο παλιό τά χρόνια, με την ίδια ζωσφότη και χωρίς παρεξηγήσεις...

Ή Μακεδονία βρήκε την ήσυχία της και τά έθιμά της και ή μεγάλη ή φωτιές τούς χριστιανούς τών!...

ΣΤΑΜ, ΣΤΑΜ.

Έπήγαμε στο θέατρο

Είδαμε κι' εκεί άνθρωπους γύρω από τή φωτιά

ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΝΘΑΝΕΤΕ Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ή Ιατρική, κατά την αρχαιότητα, δέν είχε βέβαιη τή σημερινή της ανάπτυξι. Στους περισσότερους λαούς περιοριζόταν σέ μερικές ύποτυπώδεις δόνησεις των γιατρών, τις όποιες έφερε ν' ακολουθήσουν οι άρρωστοι για νά γίνουν καλά.

Στους Χαλδαίους, ή θεραπεία τών άσθενών ισούτανουσε με... θυμίο όθιαμα. Όταν δηλαδή άρρώστανε κανείς, σί συγγενείς τών τών έπαυσαν και τόν έξέβηταν στην αγορά. Οι διαβάτες πού περινούσαν από μπροστά τού και πού ήξεραν περί τίνος έπρόκειτο, έπληθαίσαν τόν άσθενή και τόν ρουτούσαν άπό τή έπαση. Ο άσθενής τούς έλεγε τά συμπτώματα της νόσου τού και οι διαβάτες προσπαθούσαν να θυμηθούν μήπως είχε παρουσιαστέ τίποτ' άυτός ή στους οικείους τών ή ίδια άσθενεία, για νά εφαρμόσουν τή θεραπεία τού άρρώστου.

Οι Ρωμαίοι πάλιν είχαν δικιά τους Ιατρικά συστήματα. Ο Κάτων, ο οποίος έζώνε μέσον διατηρήσεως της ύγειας τού νά ζήη κανείς τά πόδια τού καθαρά και ζεστά. Ο Αίνιος πάλιν έλεγε ότι τού μόνον αλάτνιστο φάρμακο για κάθε άρρώστεια ήταν μιά μπουκάλα με... παλιό κρασί.

Έξ άλλου ο περιώνυμος γεωμέτρης και φιλόσοφος Πυθαγόρας, συμβούλευε τούς μαθητές του, άν ήθελαν να διατηρήσουν την ύγεια τους, να μίν τρώει μαριμπούνα πιασμένα κατά τή διάρκεια της πανσελήνου!

Έως τά παλιότερα χρόνια έγινόντο άφρονότερες άφαιμάξεις, για φύλλον πηδήματα της περισσότερες φορές. Ο Τροχέν άναφέρει τού παρόδεια ενός άσθενούς, ο όποιος στον 18ον αιώνα καταδικάστηκε άπό τού γιατρό τού να ύποστη διά... 83η φορά άφαιμάξι και ο όποιος δέν μπόρεσε να συμμορφωθί με τή διαταγή τού γιατρου τού, λόγω... έλλείψεως αίματος!

ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΟΥ ΤΟΜΑΖΕΟΥ

- Χωρίς την ειλικρίνεια δέν υπάρχει δύναμη.
- Όποιος άνέχεται τούς πάντας, δέν εκτιμά κανέναν
- Σέ όσους έχουν συνηθίσει τού κακό, τού καλού προξενεί λύπη.

Τό χιόνι έκανε τούς θάμνους και τά δέντρα να φαίνονται σαν ζωτικά!...